

**МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ**

Аналіз господарської діяльності :

**методичні рекомендації
для виконання індивідуальних (самостійних) завдань з
аналітичних дисциплін для здобувачами вищої освіти
ступеня «бакалавр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
денної та заочної форм навчання**

**МИКОЛАЇВ
2017**

УДК 303.7:657.05
А 64

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету від 13.12.17 р., протокол № 4.

Укладачі:

- О. М. Вишнеvsька – д-р екон. наук, професор, декан обліково-фінансового факультету, Миколаївський національний аграрний університет
- Н. В. Бобровська – канд. екон. наук, старший викладач кафедри обліку і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет

Рецензенти:

- Л.С. Мельничук - канд. екон. наук, доцентр кафедри економіки підприємств, Чорноморський державний університет ім. П. Могили
- І.О. Мельник - канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств Миколаївський національний аграрний університет

ЗМІСТ

1. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ З АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	4
2. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ.....	5
3. РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ	10
4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	11
5. ПРИКЛАД ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ З АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	14

1. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ З АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ОФОРМЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Обсяг індивідуальної роботи має становити 10 — 20 сторінок друкованого тексту.

Матеріал індивідуальної роботи слід подати у такій послідовності:

- титульна сторінка;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

Титульна сторінка містить назву міністерства, найменування вищого навчального закладу, назву кафедри, прізвище, ім'я та по батькові й інші відомості про автора, тему індивідуальної роботи з посиланням на об'єкт дослідження, місто і рік.

Зміст містить перелік основних із зазначенням номера початкової сторінки, з якої розпочинається висвітлення матеріалу розділу чи підрозділу. Назви розділів повинні дослівно відповідати заголовкам тексту.

У **вступі** обґрунтовується актуальність і значимість обраної теми роботи, особливості постановки і вирішення питань щодо конкретних умов дослідження. У цій частині роботи слід чітко визначити: мету й завдання роботи (спираючись на план), предмет, об'єкт дослідження, зазначити використовувані методи та інформаційні джерела дослідження, структуру роботи. Обсяг вступу має становити 1,5 - 2 сторінки.

Основна частина містить аналітично-дослідницький розділ, забезпечуючи логічну послідовність дослідження, має поєднати набуті теоретичні знання та вміння використовувати обрані методи дослідження і певний методичний інструментарій на прикладі конкретного підприємства.

Завданням **основної частини** є детальний аналіз з теми дослідження, використовуючи різноманітні методи дослідження, у тому числі факторний аналіз, і аналітичні підходи. Розробка конкретних рекомендацій, пропозицій з теми дослідження. У цій частині наводяться обґрунтування заходів щодо поліпшення діяльності досліджуваного підприємства по темі, яка досліджується.

Висновки мають містити стисле викладення практичних результатів, отриманих автором індивідуальної роботи особисто у процесі дослідження, а також обґрунтування перспектив проведення подальших досліджень у даній галузі.

У висновках не слід викладати пропозиції, які не було розглянуто в індивідуальній роботі. Обсяг висновків – 1,5 - 2 сторінки.

На останній сторінці здобувач вищої освіти повинен поставити свій підпис та дату завершення написання індивідуальної роботи.

Перелік джерел В розділі «Список використаних джерел» наводиться перелік сучасної літератури (нормативна та законодавча, підручники, посібники, монографії, методичні рекомендації, газети, журнали тощо), що використовувалася при написанні індивідуальної роботи, на яку є посилання у тексті (10 – 20 найменувань).

Додатки. Вся інформація, подана у текстовій, табличній, графічній формі або у вигляді форм статистичної звітності, що не увійшла до складу основної частини, але яку здобувач вищої освіти вважає за доцільне вмістити в індивідуальній роботі, входить до складу додатків.

2. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

ОФОРМЛЕННЯ ТЕКСТОВОЇ ЧАСТИНИ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Мова індивідуальної роботи - державна, стиль - науковий, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок, послідовність - логічна. Пряме переписування у роботі матеріалів із літературних джерел є недопустимим. Індивідуальна робота може бути рукописною або машинописною, друкується в Word 6.0 (7.0) for Windows, шрифт Times New Roman, розмір шрифту 14, інтервал 1,5. Текст роботи слід розміщувати тільки з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм), залишаючи поля:

- ліве - 30 мм;
- праве - 15 мм;
- верхнє - 20 мм;
- нижнє - 20 мм.

Шрифт друку має бути чітким, чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту індивідуальної роботи повинна бути однаковою. Використовується науковий стиль із дотриманням установлених термінів. Не допускається використання спрощеного стилю, чи надто складних словесних конструкцій, відступів від загальноприйнятої термінології.

Текст основної частини індивідуальної роботи поділяють на розділи. Заголовки структурних частин індивідуальної роботи «**ЗМІСТ**», «**ВСТУП**», «**АНАЛІТИЧНИЙ РОЗДІЛ**», «**ВИСНОВКИ**», «**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**», «**ДОДАТКИ**», друкують великими літерами симетрично до тексту (**шрифт – жирний**). Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу (**шрифт – жирний**). Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. У заголовках не можна робити переноси слів.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом має дорівнювати 2 інтервали.

Вступ, аналітичний розділ і висновки індивідуальної роботи треба починати з нової сторінки. Скорочення слів у тексті, крім загальноприйнятих, не допускається.

Нумерація сторінок індивідуальної роботи має бути наскрізною. Номер сторінки проставляється арабськими цифрами у правому верхньому кутку без крапки в кінці. Але титульна сторінка не має порядкового номера.

Ілюстрації (схеми, графіки) і таблиці слід подавати в індивідуальній роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації й таблиці, що розміщені на окремих сторінках індивідуальної роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, рисунок, розміри якого більші формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або у додатках.

Посилання. У тексті обов'язково мають бути посилання на джерела, із яких була запозичена будь-яка статистична інформація, рисунки, таблиці, а також цитати, що їх наведено в індивідуальній роботі. Посилання на першоджерела необхідно робити з використанням квадратних дужок, в яких зазначається порядковий номер джерела у списку використаної літератури та, за необхідності, відповідна сторінка (наприклад [9] або [9, с.25]).

Після кожного рисунку або таблиці наводять джерело, за даними якого вони побудовані для чого вказують наприклад: Джерело: розраховані і побудовані за даними [].

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності (назва господарства), якщо об'єкт є виносною розробкою автора, то вказується:

Джерело: власна розробка.

Список використаних джерел розміщують в алфавітному порядку і складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи (ГОСТ 7.1-84. Бібліографічні описи документа. Загальні вимоги і правила складання). У списку літератури повинні переважати новітні видання (табл.1.1).

Таблиця 1.1 Приклади оформлення списку використаної літератури, який наводять в індивідуальній роботі

Характеристика джерел	Приклад оформлення
1	2
Книги: Один автор	Василій Великий. Гомілії / Василій Великий ; пер. з давньогрец. Л. Звонська. – Львів : Свічадо, 2006. – 307 с. – (Джерела християнського Сходу. Золотий вік патристики IV–V ст.).
	Коренівський Д. Г. Дестабілізуючий ефект параметричного білого шуму в неперервних та дискретних динамічних системах / Д. Г. Коренівський. – К. : Ін-т математики, 2006. – 111 с. – (Математика та її застосування).
	Матюх Н. Д. Що дорожче срібла–золота / Н. Д. Матюх. – К. : Ін-т соц. іміджмейкінгу, 2006. – 311 с. – (Ювеліри України).
	Шкляр В. Елементал : роман / В. Шкляр. – Львів : Кальварія, 2005. – 196 с. – (Першотвір).
Два автори	Матяш І. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині:

	історія, спогади / І. Матяш, Ю. Мушка. – К. : Києво–Могилян. акад., 2005. – 397 с. – (Бібліотека наукового щорічника "Україна дипломатична").
	Ромовська З. В. Сімейне законодавство України / З. В. Ромовська, Ю. В. Черняк. – К. : Прецедент, 2006. – 93 с. – (Юридична бібліотека. Бібліотека адвоката).
	Суберляк О. В. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. В. Суберляк, П. І. Баштанник. – Львів : Растр–7, 2007. – 375 с.
Три автори	Акофф Р. Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущего организации / Р. Л. Акофф, Д. Магидсон, Г. Д. Эддисон ; пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. – Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2007. – 265 с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / В. В. Вітвіцький, М. Ф. Кисляченко, І. В. Лобастов, А. А. Нечипорук. – К. : НДІ "Украгропромпродуктивність", 2006. – 106 с. – (Бібліотека спеціаліста АПК. Економічні нормативи).
	Механізація переробної галузі агропромислового комплексу : підруч. для учнів проф.–техн. навч. закл. / О. В. Гвоздєв, Ф. Ю. Ялпачик, Ю. П. Рогач, М. М. Сердюк. – К. : Вища освіта, 2006. – 478 с. – (ПТО: Професійно–технічна освіта).
П'ять і більше авторів	Психологія менеджмента / П. К. Власов, А. В. Липницький, И. М. Луцихина и др. ; под ред. Г. С. Никифорова. – 3–е изд. – Х. : Гуманитар. центр, 2007. – 510 с.
	Формування здорового способу життя молоді : навч.–метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / [Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова–Фаворська та ін.]. – К. : Укр. ін–т соц. дослідж., 2005. – 115 с.
Без автора	Воскресіння мертвих: українська барокова драма : антологія / упоряд. В. О. Шевчук. – К. : Грамота, 2007. – 638 с.
	Тіло чи особистість? Жіноча тілесність у вибраній малій українській прозі та графіці кінця ХІХ – початку ХХ століття : антологія / упоряд. Л. Таран, О. Лагутенко. – К. : Грані–Т, 2007. – 190 с.
	Проблеми типологічної та квантитативної лексикології : зб. наук. праць / наук. ред. В. Каліущенко та ін. – Чернівці : Рута, 2007. – 310 с.
Багатотомні видання	Кучерявенко Н. П. Курс налогового права: Особенная часть. – в 6 т. – Т. 4. : Косвенные налоги / Н. П. Кучерявенко.– Х. : Право, 2007 – 534 с.
	Бондаренко В. Г. Теорія ймовірностей і математична статистика. – в 2–х ч. – Ч. 1 / В. Г. Бондаренко, І. Ю. Канівська, С. М. Парамонова.– К. : НТУУ "КПІ", 2006. – 125 с.
Матеріали конференцій, з'їздів	Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу : матеріали Всеукр. конф. молодих учених–аграрників "Молодь України і аграрна реформа", (Харків, 11–13 жовт. 2000 р.) / М–во аграр. політики ; Харк. держ. аграр. ун–т ім. В. В. Докучаєва. – Х. : Харк. держ. аграр. ун–т ім. В. В. Докучаєва, 2000. – 167 с.
	Кібернетика в сучасних економічних процесах : зб. текстів виступів на республік. міжвуз. наук.–практ. конф. / Держкомстат України ; Ін–т статистики, обліку та аудиту. – К. : ІСОА, 2002. – 147 с.

	Матеріали ІХ з'їзду Асоціації українських банків, 30 червня 2000 р. : інформ. бюл. – К. : Асоц. укр. банків, 2000. – 117 с. – (Спец. вип. : 10 років АУБ).
	Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій : зб. наук. праць / наук. ред. В. І. Моссаковський. – Дніпропетровськ : Навч. кн., 1999. – 215 с.
	Ризикологія в економіці та підприємстві : зб. наук. праць за матеріалами міжнар. наук.–практ. конф., 27–28 берез. 2001 р. / М–во освіти і науки України ; Держ податк. адмін. України [та ін.]. – К. : КНЕУ : Акад. ДПС України, 2001. – 452 с.
Депоновані наукові праці	Разумовский В. А. Управление маркетинговыми исследованиями в регионе / В. А. Разумовский, Д. А. Андреев. – М., 2002. – 210 с. – Деп. в ИНИОН Рос. акад. наук 15.02.02, № 139876.
Словники	Географія : словник–довідник / авт.–уклад. В. Л. Ципін. – Х. : Халімон, 2006. – 175 с.
	Тимошенко З. І. Болонський процес в дії : словник–довідник основ. термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл. / З. І. Тимошенко, О. І. Тимошенко. – К. : Європ. ун–т, 2007. – 57 с.
	Українсько–німецький тематичний словник / [уклад. Н. Яцко та ін.] – К. : Карпенко, 2007. – 219 с.
	Європейський Союз : словник–довідник / ред.–упоряд. М. Марченко. – 2–ге вид., оновл. – К. : К.І.С., 2006. – 138 с.
Атласи	Україна : екол.–геогр. атлас / [наук. редкол. : С. С. Куруленко та ін.] ; Рада по вивч. продукт. сил України НАН України. – К. : Варта, 2006. – 217 с.
	Анатомія пам'яті : атлас схем і рисунків провідних шляхів і структур нервової системи, що беруть участь у процесах / О. Л. Дроздов, Л. А. Дзяк, В. О. Козлов, В. Д. Маковецький. – 2–ге вид., розшир. та доповн. – Дніпропетровськ : Пороги, 2005. – 218 с.
Законодавчі та нормативні документи	Кримінально–процесуальний кодекс України : за станом на 1 груд. 2005 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид–во, 2006. – 207 с. – (Бібліотека офіційних видань).
	Медична статистика : зб. нормат. док. / упоряд. та голов. ред. В. М. Заболотько. – К. : Медінформ, 2006. – 459 с. – (Нормативні директивні правові документи).
Стандарти	Графічні символи, що їх використовують на устаткуванні. Показчик та огляд (ISO 7000:2004, IDT) : ДСТУ ISO 7000:2004. – [Чинний від 2006–01–01]. – К. : Держспоживстандарт України 2006. – 231 с. – (Національний стандарт України).
	Якість води : словник термінів : ДСТУ ISO 6107–1:2004 – ДСТУ ISO 6107–9:2004. – [Чинний від 2005–04–01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2006. – 181 с. – (Національні стандарти України).
	Вимоги щодо безпечності контрольно–вимірювального та лабораторного електричного устаткування. Частина 2–020. Додаткові вимоги до лабораторних центрифуг (EN 61010–2–020:1994, IDT) : ДСТУ EN 61010–2–020:2005. – [Чинний від 2007–01–01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2007. – 18 с. – (Національний стандарт України).
Каталоги	Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : каталог–довідник / [авт.–упоряд. М. Зобків та ін.]. – Львів : Новий час, 2003. – 160 с.
	Університетська книга : осінь, 2003 : каталог. – Суми : Унів. кн., 2003. – 11 с.

	Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / И. П. Горницкая, Л. П. Ткачук – Донецк : Лебедь, 2005. – 228 с.
Бібліографічні показники	Куц О. С. Бібліографічний показник та анотації кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді Львівського державного університету фізичної культури у 2006 році / О. Куц, О. Вацеба. – Львів : Укр. технології, 2007. – 74 с.
	Систематизований показник матеріалів з кримінального права, опублікованих у Віснику Конституційного Суду України за 1997–2005 роки : біліогр. показ. / уклад. Б. О. Кириш, О. С. Потлань. – Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2006. – 11 с.
Дисертації	Петров П. П. Активність молодих зірок сонячної маси : дис. ... д-ра фіз.-мат. наук : 01.03.02 / Петров Петро Петрович. – К., 2005. – 276 с.
Автореферати дисертацій	Новосад І. Я. Технологічне забезпечення виготовлення секцій робочих органів гнучких гвинтових конвеєрів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.02.08 „Технологія машинобудування” / І. Я. Новосад. – Тернопіль, 2007. – 20 с.
	Нгуен Ші Данг. Моделювання і прогнозування макроекономічних показників в системі підтримки прийняття рішень управління державними фінансами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.13.06 „Автоматиз. системи упр. та прогрес. інформ. технології” / Нгуен Ші Данг. – К., 2007. – 20 с.
Частина книги, періодичного, продовжуваного видання	Козіна Ж. Л. Теоретичні основи і результати практичного застосування системного аналізу в наукових дослідженнях в області спортивних ігор / Ж. Л. Козіна // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – № 6. – С. 15–18, 35–38.
	Гранчак Т. Інформаційно–аналітичні структури бібліотек в умовах демократичних перетворень / Т. Гранчак, В. Горючий // Бібліотечний вісник. – 2006. – № 6. – С. 14–17.
	Валькман Ю. Р. Моделирование НЕ–факторов – основа интеллектуализации компьютерных технологий / Ю. Р. Валькман, В. С. Быков, А. Ю. Рыхальский // Системні дослідження та інформаційні технології. – 2007. – № 1. – С. 39–61.
	Ма Шуїн. Проблеми психологічної підготовки в системі фізкультурної освіти / Ма Шуїн // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – № 5. – С. 12–14.
Частина книги, періодичного, продовжуваного видання	Регіональні особливості смертності населення України / [Л. А. Чепелевська, Р. О. Моїсеєнко, Г. І. Баторшина та ін.] // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. – 2007. – № 1. – С. 25–29.
	Валова І. Нові принципи угоди Базель II / І. Валова // Банки та банківські системи. – 2007. – № 2. – С. 13–20.
	Зеров М. Поетична діяльність Куліша / М. Зеров // Українське письменство XIX ст. Від Куліша до Винниченка: нариси з новітнього українського письменства. – Дрогобич, 2007. – С. 245–291.
	Третьяк В. В. Возможности использования баз знаний для проектирования технологии взрывной штамповки / В. В. Третьяк, С. А. Стадник, Н. В. Калайтан // Современное состояние использования импульсных источников энергии в промышленности : междунар. науч.-техн. конф., 3–5 окт. 2007 г. : тезисы докл. – Харків, 2007. – С. 33.
	Чорний Д. М. Міське самоврядування: тягарі проблем, принади цивілізації / Д. М. Чорний // По лівий бік Дніпра: проблеми модернізації міст України (кінець

	XIX–початок XX ст.). – X., 2007. – Розд. 3. – С. 137–202.
Електронні ресурси	Богомольний Б. Р. Медицина екстремальних ситуацій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. мед. вузів III–IV рівнів акредитації / Б. Р. Богомольний, В. В. Кононенко, П. М. Чуєв. – 80 Min / 700 MB. – Одеса : Одес. мед. ун–т, 2003. – (Бібліотека студента–медика) – 1 електрон. опт. диск (CD–ROM) ; 12 см. – Систем. вимоги : Pentium ; 32 Mb RAM ; Windows 95, 98, 2000, XP ; MS Word 97–2000.– Назва з контейнера.
	Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс] : за даними Всеукр. перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України ; ред. О. Г. Осауленко. – К. : CD–вид–во "Інфодиск", 2004. – 1 електрон. опт. диск (CD–ROM) : кольор. ; 12 см. – (Всеукр. перепис населення, 2001). – Систем. вимоги : Pentium–266 ; 32 Mb RAM ; CD–ROM Windows 98/2000/NT/XP. – Назва з титул. екрану.
	Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті : підсумки 10–ї Міжнар. конф. „Крим–2003” [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Бібліотечний вісник – 2003. – № 4. – С. 43. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm .

Додатки. Додатки до індивідуальної роботи мають містити інформаційні матеріали, що становлять базу аналітичних досліджень згідно з обраною темою. Крім того, у додатки доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття індивідуальної роботи: фінансову звітність підприємства; таблиці допоміжних цифрових даних; ілюстрації допоміжного характеру.

Додатки оформлюють як продовження індивідуальної роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи. Кожний такий додаток, повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований вгорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки.

Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток__» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Наприклад, Додаток А, Додаток Б. Один додаток позначається як Додаток А.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ

(ПРИКЛАДИ ТАБЛИЧНОГО МАТЕРІАЛУ НАВЕДЕНО У РОБОЧОМУ ЗОШИТІ З АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ)

1. Аналіз виробництва та використання сільськогосподарської продукції у розрізі окремих видів.
2. Аналіз витрат на виробництво окремого виду сільськогосподарської продукції.

3. Аналіз собівартості одиниці сільськогосподарської продукції у розрізі окремого виду.
4. Аналіз витрат на реалізацію окремого виду сільськогосподарської продукції.
5. Аналіз витрат на виробництво та собівартість одиниці сільськогосподарської продукції (за окремим видом).
6. Аналіз реалізації за обсягом, асортиментом і якістю сільськогосподарської продукції у розрізі окремого виду.
7. Аналіз ціни реалізації досліджуваної сільськогосподарської продукції.
8. Аналіз доходу (виручки) від реалізації окремого виду сільськогосподарської продукції.
9. Аналіз прибутку (збитку) від реалізації окремого виду сільськогосподарської продукції.
10. Аналіз фінансових результатів діяльності сільськогосподарського підприємства.
11. Аналіз фінансового стану сільськогосподарського підприємства.
12. Аналітична оцінка прибутку (збитку) сільськогосподарського підприємства.
13. Аналіз рентабельності підприємства.
14. Аналітична оцінка імовірності банкрутства сільськогосподарського підприємства.
15. Аналітична оцінка формування ринкових позицій сільськогосподарського підприємства на товарному ринку.
16. Аналітична оцінка витрат за елементами за окремим видом сільськогосподарської продукції.
17. Аналітична оцінка валового виробництва за окремим видом сільськогосподарської продукції.
18. Аналіз ефективності виробництва окремого виду сільськогосподарської продукції.
19. Аналітична оцінка реалізації окремого виду сільськогосподарської продукції.
20. Аналіз беззбиткового обсягу виробництва сільськогосподарської продукції (за окремим видом).

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабець С. К. Теорія економічного аналізу : навч. посіб. / С. К. Бабець, М. І. Горлов, С. О. Жуков, В. П. Стасюк. — К. : ВДН «Професіонал», 2007. — 384 с.
2. Багров В. П. Економічний аналіз : навч. посібник / В. П. Багров, І. В. Багорова — К. : Центр навч. л-ри, 2006. — 160 с.

3. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах : підручник / за ред. М. Ф.Огійчука. — К. : Алерта, 2006. — 878 с.
4. Бухгалтерський облік у сільських господарствах України : підручник / за ред. В.Я. Плаксієнка. — К. : Центр навч. л-ри, 2005. — 490 с.
5. Гладких Т. В. Фінансовий облік : навч. посібник для вузів / Т. В. Гладких — К. : Центр навч. л-ри, 2007. — 479 с.
6. Гольцова С. М. Бухгалтерський облік : навч. посібник / С. М. Гольцова, І. Я, Плікус — Суми : Університетська книга, 2006. — 254 с.
7. Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / Н. М. Грабова; / ред. М. В. Кужельний. — К. : А.С.К., 2005. — 266 с.
8. Грачова Р. Є. Просто баланс / Р. Є. Грачова — К. : ТОВ „Редакція” Галицькі контракти, 2005. — 416 с.
9. Деренчин В. В. Теорія бухгалтерського обліку: підручник для вузів / В. В. Деречин. — К. : Центр навч. л-ри, 2006. — 352 с.
10. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посібник для вузів / В. І. Ждан, Є. Б. Хаустова, І. В. Колос, О. С. Бондаренко — К. : Центр навч. л-ри, 2006. — 384 с.
11. Клочан В. П. Аналіз прибутку агропідприємств Миколаївської області / В. П. Клочан, Н. І. Костаневич // Вісник аграрної науки Причорномор'я. — 2007 — № 2 (40). — С. 33 – 37.
12. Крисальний О. В. Теоретико-методологічні засади розвитку спеціалізації і сільськогосподарської кооперації в постреформованому аграрному виробництві / О. В. Крисальний // Економіка АПК. — 2007. — № 6. — С. 3 – 9.
13. Лишиленко А. В. Бухгалтерський учет: учебник / А. В. Лишиленко — К. : Центр учебной л-ри, 2006. — 709с.
14. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік : підручник для вузів / О. В. Лишиленко — К. : — Центр навч. л-ри, 2005. — 631 с.
15. Методичні рекомендації з планування обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств затвердженні наказом Міністерства аграрної політики від 18 травня 2001. № 132 // Бухгалтерія в сільському господарстві. — 2001. — № 18. — С. 20 – 42.
16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності” затверджене Наказом Мінфіну України 31.03.99р. № 87, зареєстроване в Мін'юсті України 21.06.99 р. за № 39/3684 // Все про бухгалтерський облік. — 2007. — № 18 (1295). — С. 3 – 5.
17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 „Дохід” затверджене Наказом Міністерства фінансів України 29.11.99 р. № 290, // Все про бухгалтерський облік. — 2007. — № 18 (1295). — С. 50 – 51.
18. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 „Витрати” затверджене Наказом Міністерства фінансів України 31.12.99 р. № 318, // Все про бухгалтерський облік. — 2007. — № 18 (1295). — С. 52 – 56.
19. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 „Біологічні активи” затверджене Наказом Міністерства фінансів України 31.12.99 р. № 790, // Все про бухгалтерський облік. — 2007. — № 18 (1295). — С. 103 – 106.

20. Саблук П. Т. Економічний механізм АПК у ринковій системі господарювання / П. Т. Саблук // Економіка АПК. — 2007.— № 2. — С. 3 – 5.

21. Топіха І. Н. Економіка аграрних підприємств : курс лекцій / І. Н. Топіха — Миколаїв : Видавничий відділ МДАУ, 2005. — 317 с.

22. Черниш С. С. Аналіз стратегічного розвитку підприємств в умовах фінансової нестабільності / С. С. Черниш // Економіка АПК. — 2007. — № 7. — С. 115 – 117.

23. Чигринська О. С. Теорія економічного аналізу : навч. посібник / О. С. Чигринська, Т. М. Власюк — К. : Центр навч. л-ри, 2006. — 232 с.

ПРИКЛАД

ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ
З АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 071 «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»,
072 «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра обліку і оподаткування

Індивідуальна робота

з дисципліни «Аналіз господарської діяльності»

на тему «**Аналіз рівня рентабельності соняшнику в СТОВ «Жовтневе»
Березнегуватського району»**

Здобувача вищої освіти _____ курсу _____ групи

(прізвище та ініціали)

Керівник _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	
АНАЛІТИЧНИЙ РОЗДІЛ. АНАЛІЗ РІВНЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ СОНЯШНИКУ І НАПРЯМИ ЙОГО ПІДВИЩЕННЯ У СТОВ «ЖОВТНЕВЕ» БЕРЕЗНЕГУВАТСЬКОГО РАЙОНУ.....	
ВИСНОВОК.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	
ДОДАТКИ.....	

ВСТУП

В нових умовах господарювання важливе місце в економічній політиці держави займають проблеми розвитку сільськогосподарського виробництва. Функціонування сільськогосподарських підприємств в умовах жорсткої конкуренції вимагає створення такого економічного механізму, який відповідав би вимогам інтенсифікації виробництва і призводив до підвищення інвестиційної активності. Особливо актуальна проблема зростання прибутку. У збільшенні прибутку сільськогосподарського підприємства в сучасних умовах зацікавлене широке коло учасників ринкових відносин, в числі яких держава, інвестори, трудовий колектив, тощо.

Інтерес держави полягає в збільшенні податкових платежів, які акумулюються в державному бюджеті. Інвестори зацікавлені в отриманні доходів від участі в діяльності підприємства. Для трудового колективу підприємства прибуток є джерелом виробничого і соціального розвитку. Тому аналіз і дослідження факторів зростання прибутку і підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств є однією з актуальних проблем у сучасних умовах. Вирішення цієї проблеми передбачає наукове обґрунтування практичної розробки економічних методів підвищення прибутковості і рентабельності сільськогосподарських підприємств.

Метою індивідуальної роботи є аналіз рівня рентабельності соняшнику та впливу факторів на зазначений показник в СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району.

Для досягнення поставленої мети в індивідуальній роботі вирішено наступні *задачі*:

- надано фінансово-економічну характеристику СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району;
- систематизовано основні завдання аналізу рівня рентабельності соняшнику на сільськогосподарському підприємстві;

- досліджено вплив факторів на зміну рівня рентабельності соняшнику у сільськогосподарському підприємстві;
- обґрунтовано напрями підвищення рівня рентабельності соняшнику в СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району.

Об'єктом дослідження є виробничо-господарська діяльність СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району.

Предметом дослідження є система теоретичних та практичних аспектів у частині аналізу рівня рентабельності соняшнику в СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району.

Для досягнення мети використано загальнонаукові та спеціальні методи: абстрактно-логічний (для узагальнення результатів дослідження і формулювання висновків), графічний (для наочного відображення результатів дослідження), порівняння (для порівняння звітних показників з базисними), історичний (для дослідження сутності категорії «рентабельність»), деталізації (для розкладання загальних показників на складові частини), статистичний (для аналізу статистичних даних).

Інформаційною базою дослідження слугувала фінансова та статистична звітність СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району за 2009-2016 рр.

Індивідуальна робота складається з вступу, аналітичного розділу, висновку, списку використаних джерел та додатків.

АНАЛІТИЧНИЙ РОЗДІЛ

АНАЛІЗ РІВНЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ СОНЯШНИКУ І НАПРЯМИ ЙОГО ПІДВИЩЕННЯ У СТОВ «ЖОВТНЕВЕ» БЕРЕЗНЕГУВАТСЬКОГО РАЙОНУ

СТОВ «Жовтневе» – сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю, Березнегуватського району Миколаївської області. Підприємство добре забезпечене різноманітною сільськогосподарською технікою, що дає можливість надавати іншим господарствам механізовані послуги по обробітку ґрунту, збиранню урожаю сільськогосподарських культур. Основними культурами рослинництва на підприємстві є зернові (озима пшениця, ярий ячмінь, озимий ячмінь), технічні культури – соняшник.

Розмір сільськогосподарського підприємства визначається багатьма показниками, зокрема: обсягом виробництва валової і товарної продукції в натуральному і грошовому вираженнях, земельною площею (сільськогосподарські угіддя, рілля, багаторічні плодово-ягідні насадження, культивацийні споруди), основними виробничими засобами, енергетичними потужностями, наявністю техніки, поголів'ям худоби і птиці, кількістю середньорічних працівників, тощо.

Враховуючи вище зазначене, проведемо аналіз показників розміру виробництва у СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району (табл. 1).

За результатами розрахованих показників таблиці 1, зроблено висновок, що досліджуване сільськогосподарське підприємство за розмірами є середнім. Протягом 2014-2016 рр. показники розміру виробництва змінювалися. Зокрема, у 2016 р. порівняно з 2014 р. відбулося зменшення площі сільськогосподарських угідь на 1,2%. Разом з цим відбулося й зменшення доходу (виручки) від реалізації сільськогосподарської продукції. Варто відмітити позитивне збільшення середньорічної вартості основних засобів на 3,8% у звітному році порівняно з базисним. Середньорічна

чисельність працівників також збільшилася та налічувала 88 осіб у 2016 р. Вартість валової продукції у звітному році порівняно з базисним зросла у 2 рази.

**Таблиця 1 Визначення розміру виробництва у СТОВ «Жовтневе»
Березнегуватського району, 2014-2016 рр.**

Показники	Роки			2016 р. у % до:	
	2014	2015	2016	2014 р.	2015 р.
Вартість валової продукції сільського господарства (у постійних цінах 2010 р.), тис.грн	3938,3	7455,5	9394,2	238,5	126,0
Дохід (виручка) від реалізації сільськогосподарської продукції, тис.грн	5063,2	16533,6	4235,5	83,7	25,6
Площа сільськогосподарських угідь,га	2147,0	1638,0	2123,0	98,9	129,6
Середньорічна вартість основних засобів, тис.грн	989,5	1056,5	1027,0	103,8	97,2
Середньорічна чисельність працівників, осіб	57	51	88	154,4	172,5

Джерело: розраховано і побудовано з використанням статистичної звітності СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району

Для подальшого дослідження визначимо спеціалізацію сільськогосподарського підприємства, що досліджується (табл. 2).

Спеціалізація - це процес відособлення та створення підприємств або галузей для виробництва однорідної продукції. Зазвичай, у більшості аграрних підприємств організація виробництва передбачає розвиток однієї або двох галузей рослинництва й однієї або двох галузей тваринництва в раціональному поєднанні з додатковими та підсобними галузями. Вони формують товарну продукцію і визначають виробничий напрям підприємства.

Рівень спеціалізації найповніше характеризується питомою часткою окремих галузей в структурі товарної продукції підприємства. Він дає змогу виявити ті види продукції, з якими підприємство вступає в суспільний поділ праці. Спеціалізацію певною мірою характеризує структура валової продукції, структура виробничих і трудових затрат, структура виробничих

Спеціалізація - динамічний процес, який постійно розвивається й удосконалюється, але підхід до нього повинен бути виваженим, з детальним урахуванням особливостей виробництва.

**Таблиця 2 Розмір доходу (виручки) від реалізації
сільськогосподарської продукції у СТОВ «Жовтневе»
Березнегуватського району, 2014-2016 рр.**

Галузі та види продукції	Роки, тис.грн			2016 р. у % до:	
	2014	2015	2016	2014 р.	2015 р.
Пшениця озима	1810,1	3648,5	1129,5	62,4	31,0
Жито	-	-	14,6	-	-
Кукурудза на зерно	-	-	12,1	-	-
Ячмінь озимий	768,4	2731,4	53,0	6,9	1,9
Ячмінь ярий	170,9	474,7	231,2	135,3	48,7
Просо	-	365,6	-	-	-
Соняшник	1916,7	6366,6	1326,8	69,2	20,8
Ріпак озимий	-	2011,9	1126,1	-	56,0
Інша продукція рослинництва	93,5	83,4	31,9	34,1	38,2
ВРХ	112,2	500,4	31,9	28,4	6,4
Свині	36,4	302	168,8	463,7	55,9
Птиця	-	-	0,8	-	-
Молоко	35,0	34	76	217,1	223,5
Яйця	-	-	26,5	-	-
Мед	-	-	6,3	-	-
Інша продукція тваринництва	120,0	15,1	-	-	-
Всього по господарству	5063,2	16533,6	4235,5	83,7	25,6

Джерело: розраховано і побудовано з використанням статистичної звітності СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району

Таким чином за результатами аналізу виявлено, що дохід (виручка) від реалізації сільськогосподарської продукції у 2016 р. порівняно з 2014 р. зменшилася на 16,3% та складала 4235,5 тис. грн. Причиною такої зміни стали несприятливі погодні умови, які призвели до зменшення кількості виробленої продукції. Найбільшу питому вагу в структурі доходу (виручки) від реалізації на підприємстві займав соняшник, що становило 31,3%. Таким чином, можемо зробити висновок, що досліджуване сільськогосподарське підприємство спеціалізується на вирощуванні соняшнику. Оскільки саме ця

культура займає найбільшу питому вагу в структурі доходу (виручки) від реалізації на СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району (рис. 1).

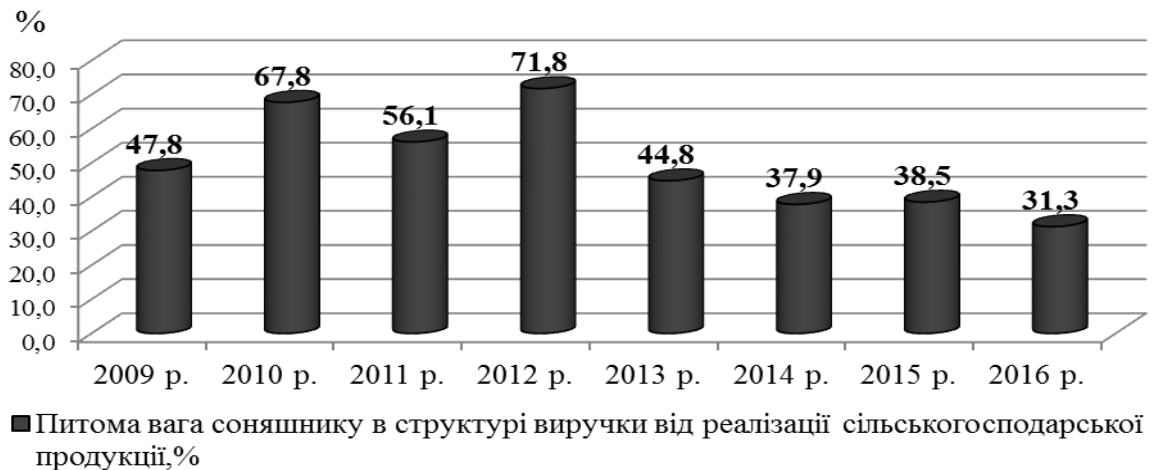

Рисунок 1 – Питома вага соняшнику у структурі доходу (виручки) від реалізації сільськогосподарської продукції у СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району

Джерело: розраховано і побудовано з використанням статистичної звітності СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району

На наступному етапі проаналізуємо показники фінансових результатів у СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району (табл. 3).

Таблиця 3 Показники фінансових результатів у СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району, 2014-2016 рр.

Показники	Роки			2016 р. у % до:	
	2014	2015	2016	2014 р.	2015 р.
Прибуток (+), збиток (-) від реалізації, тис.грн	-2523,0	8957,0	1628,0	-	18,2
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн	7650,0	7579,0	2721,0	35,6	35,9
Чистий прибуток (+), збиток (-), тис.грн	-2514,0	8740,0	1418,0	-	16,2
Середньорічна сума активів, тис.грн	3830,5	7618,5	3648,5	95,2	47,9
Середньорічна сума власного капіталу, тис.грн	1580,0	6143,0	3127,0	197,9	50,9
Рівень рентабельності продукції,%	-33,0	118,2	59,8	-	-58,4 в.п.
Рівень рентабельності активів,%	-65,63	114,72	38,87	-	-75,9 в.п.
Рівень рентабельності власного капіталу,%	-159,11	142,28	45,35	-	-96,9 в.п.

Джерело: розраховано і побудовано з використанням фінансової звітності СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району

Аналізуючи показники таблиці 3, можемо зробити висновок, що показники фінансових результатів у досліджуваному підприємстві покращилися у 2016 р. порівняно з 2014 р. Зокрема, відбулося збільшення прибутку від реалізації продукції, в той час, як у 2014 р. було отримано збиток. Собівартість реалізованої продукції у 2016 р. зменшилася порівняно з 2014 р. на 64,4%. Така зміна показника спричинила позитивний вплив на фінансовий результат. Чистий прибуток у 2016 р. складав 1418,0 тис. грн. Середньорічна сума активів зменшилася на 4,8% у 2016 р. порівняно з базисним. Позитивним було збільшення середньорічної суми власного капіталу майже у 2 рази. Щодо показників рентабельності, то тут можемо відмітити, що у звітному році підприємство було рентабельним, чого не можна сказати про 2014 р., оскільки діяльність підприємства була збитковою та нерентабельною.

Для поглиблення дослідження, нами було проведено аналіз сильних та слабких сторін СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району (табл. 4).

**Таблиця 4 Сильні та слабкі сторони СТОВ «Жовтневе»
Березнегуватського району**

<i>Сильні сторони</i>	<i>Слабкі сторони</i>
Маркетинг	
1) наявність кваліфікованих спеціалістів з новими поглядами на сучасні умови ринку; 2) вигідне поєднання якісно-цінових характеристик сільськогосподарської продукції.	1) недостатнє фінансове забезпечення маркетингових заходів; 2) відсутність заходів спрямованих на вивчення потреб ринку; 3) відсутність відділу маркетингу на підприємстві.
Виробництво	
1) можливості збільшення виробництва сільськогосподарської продукції; 2) задовільний стан матеріально-технічної бази.	1) велика матеріаломісткість виробництва; 2) швидке старіння обладнання; 3) нестача обігових коштів; 4) відсутність чітких цілей та стратегій розвитку.
Технології	
1) значні резерви підвищення обсягів та ефективності сільськогосподарського виробництва.	1) застосування у виробництві застарілих технологій, що призводить до зниження якості сільськогосподарської продукції.

Джерело: представлено за результатами дослідження

Рентабельність є однією з базових економічних категорій економіки. Безпосередньо термін «рентабельність» не визиває різних тлумачень, оскільки під ним розуміється відношення, в чисельнику якого завжди фігурує прибуток. У найширшому, найзагальнішому понятті рентабельність означає прибутковість або доходність виробництва і реалізації всієї продукції (робіт, послуг) чи окремих її видів; доходність підприємств, організацій, установ у цілому як суб'єктів господарської діяльності; прибутковість різних галузей економіки [2, С. 256].

Рентабельність безпосередньо зв'язана з отриманням прибутку. Однак її не можна ототожнювати з абсолютною сумою отриманого прибутку. Рентабельність – це відносний показник, тобто рівень прибутковості, що вимірюється у коефіцієнтах або відсотках. Показники рентабельності являються відносними характеристиками фінансових результатів та ефективності діяльності підприємства. У порівнянні з абсолютними показниками прибутку, показникам рентабельності властиві наступні переваги:

- вони мають більш широкі можливості порівняння: співставлення абсолютних показників прибутку підприємств з різними обсягами діяльності, кількістю персоналу, тощо не дає можливості проводити об'єктивну оцінку;

- ці показники меншою мірою знаходяться під впливом інфляційних процесів [2, С. 256].

Різні варіанти рішень, що приймаються для визначення прибутку, поточних витрат, авансованої вартості, для розрахунку рентабельності зумовлюють наявність значної кількості показників рентабельності.

Узагальнюючи викладене вище, необхідно підкреслити, що значення аналізу рентабельності полягає в оптимізації процесу управління основною діяльністю підприємства шляхом наукового обґрунтування резервів підвищення її ефективності.

Для поглиблення дослідження, нами було визначено основні завдання аналізу рентабельності соняшнику на сільськогосподарському підприємстві (рис. 2).

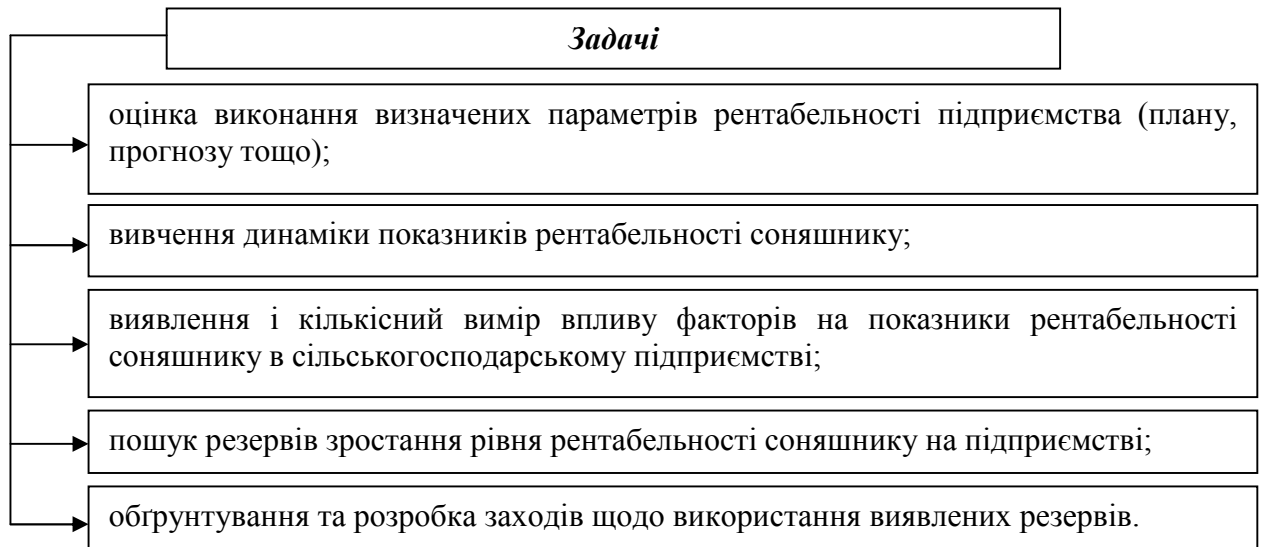

Рисунок 2 – Задачі аналізу рентабельності соняшнику на сільськогосподарському підприємстві

Джерело: представлено за результатами дослідження

Рівень рентабельності – виражена у відсотках частка від ділення першого фактора на другий. Перший фактор впливає на рівень рентабельності прямо пропорційно, а другий – обернено пропорційно. При збільшенні суми прибутку рівень рентабельності збільшується, а при збільшенні собівартості реалізованої продукції – зменшується [3].

Варто відмітити, що на рівень рентабельності соняшнику в СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району впливають наступні фактори:

- прибуток від реалізації;
- собівартість реалізованого соняшнику.

Таким чином, для поглиблення дослідження, нами було проаналізовано показники динаміки прибутку від реалізації соняшнику у СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району (табл. 5).

Таблиця 5 Показники динаміки прибутку (збитку) від реалізації соняшнику в СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району

Роки	Прибуток від реалізації соняшнику, тис. грн	Абсолютний приріст, тис. грн		Темп зростання, %		Темп приросту, %		Абсолютне значення 1% приросту, тис. грн
		Базисний	Ланцюговий	Базисний	Ланцюговий	Базисний	Ланцюговий	
2009	687,00	-	-	100,00	-	-	-	-
2010	1264,30	577,30	577,30	184,03	184,03	84,03	84,03	6,87
2011	1337,40	650,40	73,10	194,67	105,78	94,67	5,78	12,64
2012	-149,80	-836,80	1487,20	-21,80	-11,20	-121,80	-111,20	-
2013	-1342,50	-2029,50	1192,70	-195,41	896,19	-295,41	796,19	-
2014	-1260,60	-1947,60	81,90	-183,49	93,90	-283,49	-6,10	-
2015	4411,90	3724,90	5672,50	642,20	-349,98	542,20	-449,98	-
2016	863,20	176,20	3548,70	125,65	19,57	25,65	-80,43	-

Джерело: розраховано і побудовано з використанням статистичної звітності СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району

Провівши відповідні розрахунки отримали:

- середній рівень ряду: 726,36 тис. грн.;
- середній абсолютний приріст: 25,17 тис. грн.;
- середній темп зростання: 1,033 або 103,3%.

Отже, провівши аналіз показників таблиці 5, можемо зробити висновок, що прибуток від реалізації соняшнику на сільськогосподарському підприємстві за 2009-2016 рр. в середньому становив 726,36 тис. грн. В середньому він підвищувався за рік на 25,17 тис. грн, що становило 3,3%.

Для подальшого дослідження, вважаємо за доцільне провести вирівнювання ряду динаміки прибутку від реалізації соняшнику в СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району за рівнянням прямої та параболі (табл. 6, табл. 7).

Розв'язавши систему нормальних рівнянь (формула 1)

$$\begin{cases} \sum y = na_0 + a_1 \sum t \\ \sum yt = a_0 \sum t + a_1 \sum t^2 \end{cases} \quad (1)$$

отримали невідомі параметри:

$$a_0=726,36 \quad a_1=62,65.$$

Таблиця 6 Вихідні дані для вирівнювання ряду динаміки прибутку від реалізації соняшнику в СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району за рівнянням прямої

Роки	Прибуток від реалізації соняшнику, тис. грн	t	t ²	t ³	t ⁴	yt	yt ²
2009	687,00	-4	16	-64	256	-2748,00	10992,00
2010	1264,30	-3	9	-27	81	-3792,90	11378,70
2011	1337,40	-2	4	-8	16	-2674,80	5349,60
2012	-149,80	-1	1	-1	1	149,80	-149,80
2013	-1342,50	1	1	1	1	-1342,50	-1342,50
2014	-1260,60	2	4	8	16	-2521,20	-5042,40
2015	4411,90	3	9	27	81	13235,70	39707,10
2016	863,20	4	16	64	256	3452,80	13811,20
Сума	5810,90	0,00	60,00	0,00	708,00	3758,90	74703,90

Джерело: розраховано і побудовано з використанням статистичної звітності СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району

Таблиця 7 Вихідні дані для вирівнювання ряду динаміки прибутку від реалізації соняшнику в СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району за параболою

Роки	Прибуток від реалізації соняшнику, тис. грн	t	t ²	t ³	t ⁴	yt	yt ²
2009	687,00	1	1	1	1	687,00	687,00
2010	1264,30	2	4	8	16	2528,60	5057,20
2011	1337,40	3	9	27	81	4012,20	12036,60
2012	-149,80	4	16	64	256	-599,20	-2396,80
2013	-1342,50	5	25	125	625	-6712,50	-33562,50
2014	-1260,60	6	36	216	1296	-7563,60	-45381,60
2015	4411,90	7	49	343	2401	30883,30	216183,10
2016	863,20	8	64	512	4096	6905,60	55244,80
Сума	5810,90	36,00	204,00	1296,00	8772,00	30141,40	207867,80

Джерело: розраховано і побудовано з використанням статистичної звітності СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району

Розв'язавши систему рівнянь (формула 2)

$$\begin{cases} \sum y = na_0 + a_1 \sum t + a_2 \sum t^2 \\ \sum yt = a_0 \sum t + a_1 \sum t^2 + a_2 \sum t^3 \\ \sum yt^2 = a_0 \sum t^2 + a_1 \sum t^3 + a_2 \sum t^4 \end{cases}, \quad (2)$$

отримали невідомі параметри:

$$a_0=2419,74;$$

$$a_1=-1177,63;$$

$$a_2=141,41$$

Для подальшого дослідження, у таблиці 8 відобразимо вихідні та розрахункові дані для розв'язання рівнянь зв'язку.

Таблиця 8 Вихідні та розрахункові дані для розв'язання рівнянь зв'язку

Роки	Прибуток від реалізації соняшнику, тис. грн	Вирівняні рівняннями		Y-yt		Y-yt ²	
		прямої	параболи	прямої	параболи	прямої	параболи
2009	687,00	475,76	1383,52	211,24	-696,52	44622,34	485140,11
2010	1264,30	538,41	630,12	725,89	634,18	526916,29	402184,27
2011	1337,40	601,06	159,54	736,34	1177,86	542196,60	1387354,18
2012	-149,80	663,71	-28,22	-813,51	-121,58	661798,52	14781,70
2013	-1342,50	789,01	66,84	-2131,51	-1409,34	4543334,88	1986239,24
2014	-1260,60	851,66	444,72	-2112,26	-1705,32	4461642,31	2908116,30
2015	4411,90	914,31	1105,42	3497,59	3306,48	12233135,81	10932809,99
2016	863,20	976,96	2048,94	-113,76	-1185,74	12941,34	1405979,35
Сума	5810,90	5810,88	5810,88	0,02	0,02	23026588,08	19522605,13

Джерело: розраховано і побудовано з використанням статистичної звітності СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району

Для наочності фактичні та вирівняні рівні динамічного ряду зобразимо на рисунку 3.

Отже, виходячи із проведених розрахунків, можемо зробити висновок, що по вирівнюванню динамічного ряду прибутку від реалізації соняшнику у СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району за рівнянням прямої та параболи, рівняння прямої: $Y_t = 726,36 + 62,65t$ свідчить про те, що теоретичне значення прибутку для року, який передусе досліджуваному

дорівнює 726,36 тис. грн., а щорічне збільшення прибутку становить 62,65 тис. грн. Рівняння параболі 2-го порядку: $U_t = 2419,74 - 1177,63t + 141,41t^2$ свідчить про те, що теоретичне значення прибутковості для року, який передує досліджуваному дорівнює 2419,74 тис. грн., щорічний розмір прибутку в середньому зменшується на 1177,63 тис. грн., а прискорення такого зменшення становить 141,41.

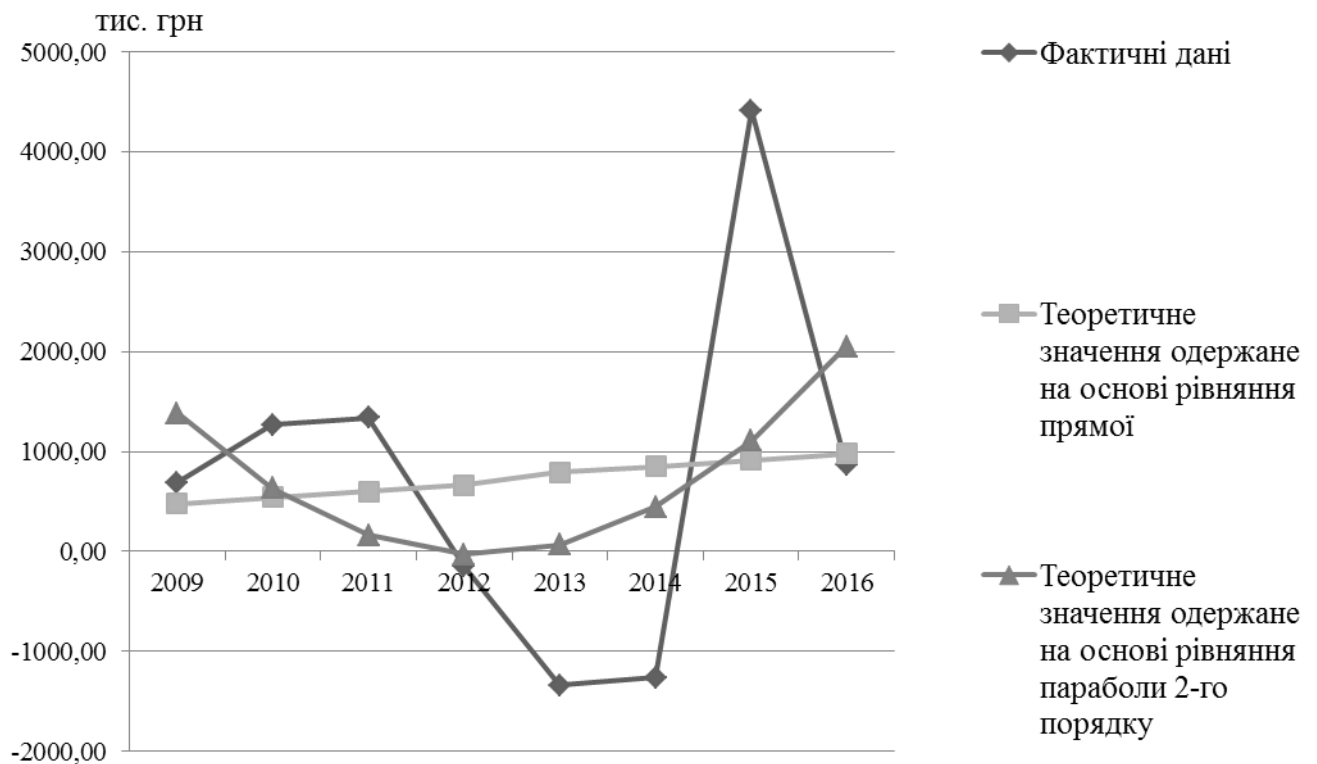

Рисунок 3 – Динаміка прибутку від реалізації соняшнику в СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району
Джерело: побудовано на основі власних розрахунків

Як було вище зазначено, на рівень рентабельності соняшнику чинить вплив також собівартість його реалізації. Таким чином, вважаємо за доцільне провести аналіз динаміки показника виробничої собівартості соняшнику протягом 2009-2016 рр. (рис. 4).

Отже, згідно рис. 2.3, можемо відмітити, що собівартість соняшнику на досліджуваному сільськогосподарському підприємстві починаючи з 2012 р. мала стійку тенденцію до зниження. Так, у 2016 р. зазначений показник становив 386,0 тис. грн., що на 68,8% менше ніж у базисному році.

Рисунок 4 – Динаміка виробничої собівартості соняшнику в СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району, 2009-2016 рр., тис. грн

Джерело: розраховано і побудовано з використанням статистичної звітності СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району

Враховуючи вище зазначене, можемо проаналізувати динаміку рівня рентабельності соняшнику в СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району (рис. 5).

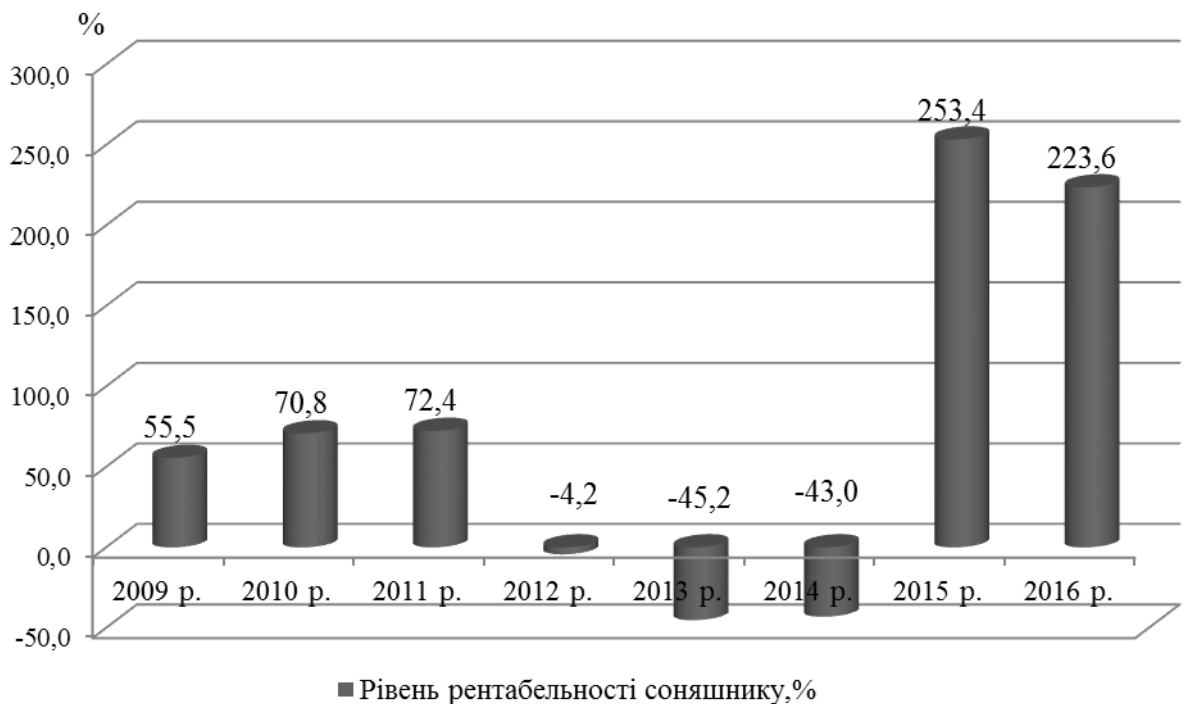

Рисунок 5 – Динаміка рівня рентабельності соняшнику в СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району, 2009-2016 рр., %

Джерело: розраховано і побудовано з використанням статистичної звітності СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району

Таким чином, згідно рисунку 5, можемо відмітити, що соняшник у звітному році був рентабельною культурою. Так, показник рентабельності становив 223,6%, що значно перевищило аналогічний показник базисного року. Протягом 2012-2014 рр. культура була збитковою. Так, у 2014 р. рівень збитковості становив 43%. Отже, можемо відмітити, що починаючи з 2015 р. соняшник став знову рентабельною культурою. Причиною збільшення рівня рентабельності соняшнику в звітному році стало зменшення собівартості реалізації соняшнику порівняно з базисним роком.

Для поглиблення дослідження, вважаємо за доцільне визначити які саме фактори вплинули на збільшення рівня рентабельності соняшнику в звітному 2016 р. порівняно з базисним 2009 р. у СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району (табл. 9).

Таблиця 9 Визначення впливу факторів на рівень рентабельності соняшнику в СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району

Показники	Базисний (2009 р.)	Звітний (2016 р.)
<i>Факторні:</i>		
Прибуток (збиток) від реалізації соняшнику, тис.грн	687,0	863,2
Собівартість реалізованого соняшнику, тис.грн	1237,6	386,0
<i>Результативний:</i>		
Рівень рентабельності соняшнику,%	55,5	223,6

Джерело: розраховано і побудовано з використанням статистичної звітності СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району

Вплив факторів на зміну рівня рентабельності соняшнику будемо визначати методом ланцюгових підстановок. Спочатку визначимо додатковий показник – умовний рівень рентабельності соняшнику:

$$\text{Умовний показник} = (863,2/1237,6) \times 100\% = 69,75\%$$

$$\text{Загальне відхилення: } 223,6 - 55,5 = 168,1 \text{ в.п.}$$

Відхилення за рахунок:

- прибутку (збитку) від реалізації соняшнику: $69,75 - 55,5 = 14,25$ в.п.
- собівартості реалізованого соняшнику: $223,6 - 69,75 = 153,85$ в.п.

$$\text{Перевірка: } 14,25 + 153,85 = 168,1 \text{ в.п.}$$

Отже, враховуючи проведені розрахунки можемо зробити висновок, що рівень рентабельності соняшнику в 2016 р. порівняно з 2009 р. збільшився на 168,1 в.п. Переважний вплив на збільшення результативного показника здійснило збільшення розмірів прибутку від реалізації соняшнику. Під впливом кількісного фактору, рівень рентабельності зріс на 14,25 в.п. Під впливом значного зменшення виробничої собівартості реалізованого соняшнику, результативний показник збільшився на 153,85 в.п., що спричинило позитивний вплив на загальний показник.

Отже, можемо зробити висновок, що на рівень рентабельності соняшнику впливають: розмір прибутку та собівартість. Нами було встановлено, що прибуток від реалізації соняшнику за 2009-2016 рр. в середньому становив 726,36 тис. грн. та в середньому підвищувався за рік на 25,17 тис. грн, що становило 3,3%. Собівартість соняшнику в 2016 р. становила 463,6 тис. грн., що на 68,2% було менше ніж у базисному році. Показник рентабельності у 2016 р. становив 223,6%, що значно перевищило аналогічний показник базисного року.

Доходність сільськогосподарського підприємства характеризується не лише абсолютними, а й відносними показниками. Абсолютний показник – це сума прибутку. Відносний показник – це рівень рентабельності. Рівень рентабельності – є відсотковим відношенням прибутку до затрат, що забезпечили отримання цього прибутку. Рівень рентабельності показує, скільки прибутку підприємство отримало на 1 грн затрат. Отже, рівень рентабельності є одним із головних факторів, від яких залежить сума прибутку підприємства. Потрібно детально досліджувати цей показник, відшукуючи резерви його зростання (табл. 10) [3].

Відхилення:

- прибутку: $863,2 - 687,0 = 176,2$ тис. грн;
- ціни: $217,6 - 178,69 = 38,91$ грн;
- собівартості 1 ц реалізованого соняшнику: $63,3 - 103,17 = -39,87$ грн.

Таблиця 10 **Вихідні дані для визначення внутрішньогосподарських резервів**

<i>Вихідні дані:</i>	2009 р.	2016 р.
Обсяги виробництва соняшнику, ц	12827,0	8807,0
Обсяги реалізованого соняшнику, ц	11996,0	6097,0
Виручка від реалізації соняшнику, тис.грн	2143,6	1326,8
Виробнича собівартість реалізованого соняшнику, тис. грн	1237,6	386,0
Умовно-постійні витрати, тис. грн	531,8	120,0
Умовно-змінні витрати, тис. грн	946,17	362,2
<i>Розрахункові показники:</i>		
Прибуток (збиток) від реалізації соняшнику, тис. грн	687,0	863,2
Рівень товарності,%	10,3	6,3
Ціна реалізації за 1 ц соняшнику, грн	178,69	217,6
Собівартість 1 ц реалізованого соняшнику, грн	103,17	63,3
Прибуток (збиток) на 1 ц реалізованого соняшнику, грн	57,27	141,58

Джерело: розраховано і побудовано з використанням статистичної звітності СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району

Таким чином, можемо відмітити, що ціна реалізації за 1 ц соняшнику зросла на 21,78%, а собівартість зменшилася на 38,64%. Тобто підприємство у 2017 р. отримає прибуток, оскільки собівартість зростає повільніше ніж ціна.

Вагомим інструментом для прийняття рішень є аналіз беззбитковості сільськогосподарського підприємства. Тому, для подальшого дослідження, розрахуємо точку беззбитковості у СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району використовуючи формулу 3.

$$T_b = \frac{\text{Виручка від реалізації соняшнику} \times \text{Постійні витрати}}{\text{Виручка від реалізації соняшнику} - \text{Змінні витрати}} \quad (3)$$

Отже, на досліджуваному сільськогосподарському підприємстві точка беззбитковості становить:

$$T_b = (1326,8 \times 120,0) / (1326,8 - 362,2) = 165,06 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином, якщо виручка від реалізації соняшнику становитиме 165,06 тис. грн., то СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району повністю зможе покривати витрати пов'язані з виробництвом соняшнику при умові,

що воно не отримає ані прибутку, ані збитку від реалізації вище зазначеної культури.

Звідси, можемо визначити внутрішньогосподарський резерв, використовуючи формулу 4.

$$\text{Резерв} = \text{Дохід(виручка) від реалізації} - \text{Точка беззбитковості} \quad (4)$$

Отже, внутрішньогосподарський резерв у СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району становить:

$$\text{Резерв} = 1326,8 - 165,06 = 1161,74 \text{ тис. грн}$$

Таким чином, враховуючи проведені розрахунки, можемо зробити висновок, що соняшник у досліджуваному підприємстві покриває всі затрати, які були понесені на вирощування і реалізацію сільськогосподарської культури. Підприємство отримує позитивні фінансові результати від виробництва соняшнику, що чинить вагомий вплив на кінцеві результати діяльності.

Виробництво олійних культур є важливою складовою економічного розвитку України. В останні роки спостерігається збільшення посівних площ під олійними культурами, що викликане перевагами їх вирощування порівняно з іншими сільськогосподарськими культурами та у зв'язку з високим попитом на насіння соняшнику. Екстенсивний шлях виробництва та значне перевантаження сівозмін в багатьох сільськогосподарських підприємствах призводить до зниження урожайності соняшнику, незважаючи на високий рівень рентабельності. Саме тому виникає необхідність проведення аналізу ефективності виробництв насіння соняшнику та визначення шляхів підвищення конкурентоспроможності його продукції на ринку [4, С.104].

Вирощування соняшнику завжди було традиційною галуззю сільськогосподарського виробництва і важливою складовою стратегії економічного розвитку держави. Без застосування сучасних технологій вирощування та переробки соняшнику, наукового обґрунтування напрямів підвищення ефективності його виробництва, механізму регулювання

взаємовідносин між виробниками та переробними підприємствами не можна розраховувати на одержання високих урожаїв, а, як наслідок, на високу економічну ефективність виробництва та переробки соняшнику [5, С.333].

Отже, виходячи із результатів проведеного дослідження, для підвищення рівня рентабельності соняшнику в СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району необхідним є врахування наступних чинників:

- удосконалення регіонального розміщення посівів цієї культури, виходячи з її ботанічних і біологічних особливостей, технологій вирощування, підбору сортів, застосування відповідних засобів захисту тощо;
- неухильне додержання вимог чергування посівів соняшнику в полях сівозміни;
- застосування інтенсивних технологій вирощування і збирання з метою зниження витрат на одиницю продукції, впровадження високоврожайних гібридів з високим вмістом олії;
- залучення необхідних для розвитку галузі коштів та матеріальних ресурсів (техніки, добрив, насіння) шляхом пошуку потенційних інвесторів і кредиторів;
- інтегрування в агропромислові та кооперовані формування задля вирішення проблем виробництва і раціонального використання урожаю.

ВИСНОВОК

За результатами дослідження аналітичної оцінки рівня рентабельності соняшнику у СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району зроблено наступні висновки:

1. За розмірами сільськогосподарське підприємство є середнім. Оскільки має невелику площу сільськогосподарських угідь та незначну чисельність працівників. Протягом 2014-2016 рр. показники розміру виробництва СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району покращилися.

2. Підприємство спеціалізується на вирощуванні соняшнику. Галузь рослинництва є основною, а тваринництва – допоміжною.

3. Показники фінансової незалежності та ліквідності у 2016 р. значно покращилися порівняно з 2014 р.

4. Станом на кінець 2016 р. досліджуване сільськогосподарське підприємство було фінансово стійким та незалежним від зовнішніх джерел фінансування. Вчасно може розрахуватися за своїми зобов'язаннями. Активи швидко перетворить на кошти.

5. Підприємство у 2016 р. отримало позитивний фінансовий результат. Розмір прибутку становив 1418,0 тис. грн, а його виробничо-господарська діяльність відзначилася високим рівнем рентабельності.

6. Завданнями аналізу рентабельності соняшнику є: оцінка виконання визначених параметрів рентабельності підприємства (плану, прогнозу тощо); вивчення динаміки показників рентабельності соняшнику; виявлення і кількісний вимір впливу факторів на показники рентабельності соняшнику в сільськогосподарському підприємстві; пошук резервів зростання рівня рентабельності соняшнику на підприємстві; обґрунтування та розробка заходів щодо використання виявлених резервів, тощо.

7. На рівень рентабельності соняшнику впливають: розмір прибутку та собівартість. Прибуток від реалізації соняшнику за 2009-2016 рр. в середньому становив 726,36 тис. грн. та в середньому підвищувався за рік на

25,17 тис. грн, що становило 3,3%. Собівартість соняшнику в 2016 р. становила 463,6 тис. грн., що на 68,2% було менше ніж у базисному році. Показник рентабельності у 2016 р. становив 223,6%, що значно перевищило аналогічний показник базисного року.

8. Для підвищення рівня рентабельності соняшнику в СТОВ «Жовтневе» Березнегуватського району необхідним є врахування наступних чинників: удосконалення регіонального розміщення посівів цієї культури; неухильне додержання вимог чергування посівів соняшнику в полях сівозміни; застосування інтенсивних технологій вирощування і збирання культури; залучення необхідних для розвитку галузі коштів та матеріальних ресурсів шляхом пошуку потенційних інвесторів і кредиторів; інтегрування в агропромислові та кооперовані формування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойчик І. М. Економіка підприємства : підруч. / І. М. Бойчик. – К. : Кондор, 2016. – 378 с.
2. Мних Є. В. Економічний аналіз : підруч. / Є. В. Мних. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 412 с.
3. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : підруч. / П. Я. Попович. – К. : Знання, 2008. – 630 с.
4. Дяченко О. В. Економічний потенціал ефективного функціонування ринку соняшнику та продукції його переробки [Електронний ресурс] / О. В. Дяченко // Режим доступу : <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/5.2/104.pdf>. – Дата останнього доступу: 09.11.2017 р. – Назва з екрану.
5. Чередніченко О. О. Економічна ефективність виробництва та переробки соняшнику та шляхи її підвищення / О. О. Чередніченко, Т. В. Топалова // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – №2. – С. 327-333.
6. Кириченко В. В. Виробництво соняшнику в Україні: стан та перспективи / В. В. Кириченко, В. П. Коломацька, К. М. Макляк, В. І. Сивенко // Вісник ЦНЗ АПВ Харківської області. – 2010. – №7. – С. 281-287.

Додатки

Навчальне видання

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Методичні рекомендації

Укладачі: **Вишневська** Ольга Миколаївна
Бобровська Надія Володимирівна

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 2,7.

Тираж 100 прим. Зам. № __

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гангадзе,9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.